

Nr 52

Utlåtande i anledning av viss paragraf i riksdagens revisorers berättelse över den år 1965 av dem verkställda granskningen av statsverket.

Under justitiedepartementet, § 3, har revisorerna behandlat frågan om vattendomstolarnas befattning med mål angående atomkraftanläggningar (Del I s. 24—32).

Förklaringar över revisorernas uttalanden i denna del har avgivits av *vattenöverdomstolen, statens strålskyddsinstitut, delegationen för atomenergifrågor, Aktiebolaget Atomenergi* samt *statens vatteninspektion* (Del II s. 33—41).

Förevarande paragraf har hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet.

Utskottet. Frågor om tillstånd att släppa ut radioaktivt avloppsvatten i vattenområde och de med sådant tillstånd förenade villkoren prövas, liksom när det är fråga om utsläpp av annat industriellt avloppsvatten och kloakvatten, enligt föreskrifter i vattenlagen. I vissa fall har det överlämnats till den enskilde att själv bedöma vilka reningsåtgärder som bör komma i fråga och huruvida han skall begära vattendomstolens prövning av frågan under vilka villkor avloppsvatten må utsläppas. I andra fall har emellertid detta tillvägagångssätt ansetts innebära alltför stor risk. Sålunda får enligt den s. k. förprövningskungörelsen vissa slag av industriella inrättningar inte anläggas innan frågan om erforderliga åtgärder för att motverka vattenförorening blivit prövad. Denna ordning är bl. a. stadgad för atomenergianläggningar.

Revisorerna ifrågasätter nu om prövning vid vattendomstol av frågor om utsläpp av radioaktivt vatten från atomkraftanläggning är motiverad och ändamålsenlig. Revisorerna framhåller att förfarandet är tämligen omständligt och tidskrävande. Vidare framhålls att vattendomstolarna, som är sex till antalet i landet, väsentligen måste grunda sina ställningstaganden på yttranden av vederbörande fackorgan. Dessa organ — främst delegationen för atomenergifrågor och statens strålskyddsinstitut — verkställer den mångsidiga och ytterst detaljerade prövning som beträffande andra riskmoment än utsläpp av radioaktivt vatten föregår tillkomsten av en atomenergianläggning. Revisorerna anser därför att det bör övervägas att även för frågor om vattenavledning tillämpa ett administrativt förfarande.

Revisorernas uttalanden har bland de förklarande myndigheterna fått ett blandat mottagande. Skäl har andragits såväl för som mot en ändring av nuvarande förhållanden.

Till förmån för uppfattningen att administrativ myndighet vore att föredraga framför vattendomstol har främst åberopats det nämnda förhållandet att ett flertal myndigheter av kvalificerad art redan handlägger frågor om atomkraftanläggningar. Det har också framhållits att sex olika domstolar kan komma att få pröva ärenden om utsläpp från sådana anläggningar. Då dessa mål förekommit i begränsad omfattning har det inneburit att vattendomstolen vid sin behandling av mål av förevarande slag fått sätta sig in i ett praktiskt taget nytt område. Detta har försvårat en enhetlig bedömning. Från vattenöverdomstolens sida har även framhållits att — i motsats till den uppfattning som delegationen för atomenergifrågor redovisar — vattendomstolarna inte lagligen är behöriga att ta befattning med frågor om skada på grund av förorening bestående av radioaktivitet i avloppsvatten från sådan anläggning som avses i atomansvarighetslagen. Anknytningen till vattendomstol beträffande sådana mål varom här är fråga skulle därför inte vara påfallande stor.

Av de skäl som åberopats till stöd för ett bibehållande av den nuvarande ordningen må följande nämnas. Atomkraftanläggningar kommer regelmässigt att bli föremål för prövning hos vattendomstol på den grunden att exempelvis vatten tillgodogörs för kyländamål, att ledningar anläggs för intag och utsläpp av sådant vatten eller att vattnets lopp eljest förändras. Det har också framhållits att utsläpp från atomenergianläggningar i vissa fall kan ha samband med andra frågor om att utnyttja ett vattentäckt område, frågor som inte bara i föroreningsmål avgörs av vattendomstolarna. Det kan till exempel gälla en reglering av en sjö, där radioaktivt vattenutsläpp redan förekommer. Dessutom har gjorts gällande att atomkraftsstationer kan i framtiden komma att ingå i större industriella komplex, som medför vattenföroreningar av andra och vida skadligare slag än radioaktivt utsläpp. Slutligen har framhållits värdet av den öppenhet i handläggningen av tillståndsfrågor, som en vattendomstolsbehandling innebär. Den anses vara ägnad att i det långa loppet skingra de ofta överdrivna farhågorna för radioaktiv förgiftning som fortfarande finns hos befolkningen.

Även om vattendomstols prövning bibehålls har vattenöverdomstolen ifrågasatt om inte lagstiftningen bör utformas så att hinder enligt vattenlagens bestämmelser rörande svårare skadeverkningar på fiskerinäring eller andra allmänna intressen inte skall anses föreligga, då Kungl. Maj:t i koncessionsärendet enligt atomenergilagen lämnat tillstånd till företaget.

Förklaringarna ger enligt utskottets mening vid handen att frågan om överförande av den aktuella tillståndsprövningen från vattendomstol till administrativ myndighet är så svårbedömbär att något ställningstagande i sakfrågan inte nu är möjligt från riksdagens sida. Det torde få ankomma på

Kungl. Maj:t att närmare överväga huruvida åtgärder i denna riktning bör företagas antingen i samband med behandlingen av det betänkande, som immissionssakkunniga avser att framlägga inom kort och i vilket förevarande spörsmål avses bli behandlat, eller ock i annat lämpligt sammanhang. Vad sålunda anförts torde böra ges Kungl. Maj:t till känna.

På grund härav hemställer utskottet,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anført beträffande riksdagens revisorers berättelse i förevarande del.

Stockholm den 26 oktober 1966

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Alexanderson, Ebbe Ohlsson, Knut Johansson*, Erik Jansson, Nils-Eric Gustafsson, Åkesson, Paul Jansson* och Torsten Hansson;

från a n d r a kammaren: herrar Johansson i Torp, Nyberg, fru Torbrink, herrar Svenning, Hammarberg, From och Krönmark.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.